

Félags- og húsnæðismálaráðuneytið
Síðumúli 24
108 Reykjavík

Reykjavík, 7. október 2025
Tilvísun: 2025102089/RRS

Efni: Umsögn Persónuverndar um drög að frumvarpi til laga um réttindavernd fatlaðs fólks

1.

Persónuvernd vísar til draga að frumvarpi til laga um réttindavernd fatlaðs fólks sem voru birt í samráðsgátt stjórnvalda þann 26. september 2025 (mál nr. S-186/2025 í samráðsgátt stjórnvalda).

Í drögum að frumvarpinu er m.a. lagt til að ný lög um réttindavernd fatlaðs fólks komi í stað eldri laga um réttindagæslu fyrir fatlað fólk, nr. 88/2011. Með hinum nýju lögum á að styrkja og uppfæra lagaumgjörð sem fjallar um réttindavernd fatlaðs fólks á Íslandi og skýra betur ábyrgð þeirra aðila sem koma að málum sem varða réttindavernd þess. Þá er meginmarkmið draganna að auka áherslu á sjálfsákvörðunarrétt og mannlega reisn fatlaðs fólks með því að tryggja því viðeigandi stuðning við vernd hvers konar réttinda og stuðla að bættu jafnrétti og aðgengi í þjónustu við það í samræmi við samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

2.

Hinn 11. júlí 2025 birti félags- og húsnæðismálaráðuneytið breytingar á lögum um réttindagæslu fyrir fatlað fólk nr. 88/2011 (mál nr. S-124/2025 í samráðsgátt stjórnvalda). Í framangreindum áformum voru ýmsar breytingar fyrirhugaðar, þ. á m. um heiti laganna, hlutverk réttindavaktar ráðuneytisins, verkefni og hlutverk réttindagæslumanna fatlaðs fólks og sýslumanna, aðgang fatlaðra að fjármálum sínum og beitingu nauðungar gagnvart börnum. Auk framangreinds lutu áform ráðuneytisins að breytingum til að auka skilvirkni málsmedferðar og ákvarðanatöku, sem og einfalda ferla og stytta biðtíma eftir ákvarðanatöku.

3.

Persónuvernd sendi umsögn sína, dags. 20. ágúst 2025, í samráðsgáttina. Í umsögninni gerði stofnunin ekki athugasemdir við einstök atriði áformanna, en vakti sérstaka athygli á að persónuupplýsingar barna nyttu sérstakrar verndar samkvæmt lögum nr. 90/2018 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, sbr. reglugerð (ESB) 2016/679, þar sem þau kunna að vera síður meðvituð um áhættu, afleiðingar og réttindi sín í tengslum við vinnslu persónuupplýsinga. Einnig vakti stofnunin athygli á að sambærileg sjónarmið gætu gilt um aðra viðkvæma hópa. Persónuvernd áréttaði jafnframt,

í umsögn sinni, mikilvægi þess að allir einstaklingar, fatlaðir og ófatlaðir, nytu sömu mannréttinda, þ. á m. friðhelgi einkalífs síns og persónuverndar.

Þá kom fram í umsögn Persónuverndar að stofnunin teldi mikilvægt að við lagasetninguna yrði öllum einstaklingum tryggður aðgangur að persónuupplýsingum sínum með öruggu aðgengi að rafrænni auðkenningu (rafrænum skilríkjum), en slík auðkenning er til að mynda nauðsynleg til að nálgast gögn sem birt eru af hálfu stjórnvalda í stafrænu pósthólfi á Ísland.is, auk upplýsinga um eigin fjármál hjá bönkum og öðrum, sbr. 2. mgr. 17. gr. laga nr. 90/2018 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga og 15. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679. Persónuvernd áréttaði jafnframt mikilvægi þess að staða fatlaðra einstaklinga hvað þetta varðar yrði tryggð með fullnægjandi hætti við lagasetninguna.

Persónuvernd áréttar því athugasemdir í umsögn sinni frá 20. ágúst 2025 við fyrirhugaða lagasetningu.

Ekki eru að öðru leyti gerðar athugasemdir við efni draganna. Persónuvernd áskilur sér hins vegar rétt til að koma á framfæri frekari athugasemdum við þinglega meðferð málsins ef stofnunin telur þörf á. Verði frekari umsagnar óskað um einstök atriði verður hún fúslega veitt.

F.h. Persónuverndar,

Þórður Sveinsson

Rebekka Rán Samper